

Izhaja:
vsako sredo popoldne
in soboto zjutraj.
Stane za celo leto 15 L.
• pol leta 8 L.
• četrt leta 4 L.
Za inozemstvo celo
leto 35 L.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se
ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 69

V Gorici, v soboto 29. avgusta 1925. Leto VIII.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglaš-
se računajo po dogo-
voru in se plačajo v na-
prel. List izdaja kon-
sorcijski
»GORIŠKE STRAŽE«
Tisk Zadrugne tiskarne
v Gorici, Riva Piazzu-
ta št. 18.
Uprava in uredništvo
ulica Mameli št. 5
— (prel Scuole). —

Ne dražite!

Zadnjič smo poročali o petem so-
cialnem tečaju krščansko-socialnega
dijaštva in povedali, da je potekel v
veliko zadovoljnost vseh udeleženc-
cev. V poročilu smo omenjali tudi mi-
mogrede, da se je oko postave silno
zanimalo za tečaj in se je tečaj vršil
takorekoč v senci karabinerskih pušk.
Radi tega se moramo nekoliko po-
meniti z merodajnimi krogi.

Po dolgotrajnem pregovarjanju in
mnogih posredovanjih je goriška pod-
prefektura končno dovolila tečaj. Kot
pogoj je stavila zahtevo, da se vde-
ležci tečaja samo s pismenimi vabili
opremljeni dijaki in predavatelji.
Druge osebe tečaja niso smele obiska-
ti. Njihov prihod bi pomenjal konec
tečaja, tako se je glasila ljubezniva
grožnja. Prireditelji so zahtevo spre-
jeli in upali, da se bo tečaj nemoteno
in brez razburjenja vršil. Toda varati
so se.

Že ob svojem prihodu v Sv. Križ v
nedeljo zvečer so bili neprijetno pre-
senečeni. Miroljubno mesto Sv. Križ
je bilo v nekakem obsednem stanju.
Po ulicah je krožila cela vrsta orož-
nikov, ki so s pazljivo vestnostjo za-
sledovali kretanje in gibanje priha-
jočega dijaštva. Hudomušno so se
vpraševali dijaki med seboj: »Ali so
poklicali orožnike Križani, ker se
boje, da jih napademo.« — in naj-
mlajši med mladimi so si že noredno
vihali rokave — »ali jih je poslalo
skrbno policijsko oblastvo, da nas
varujejo pred ljubeznimi in gosto-
ljubnimi meščani?« Ko se je v pon-
deljek začel tečaj so vdeleženci z za-
čudenjem opazili, da ga hočejo pose-
čati tudi kraljevi orožniki, za katere
sicer ni bil namenjen. Oba dneva sta
bila ves čas predavanj najmanj dva
orožnika stalno v dvorani. Navadno
je bil neki brigadir in neki orožnik,
ki je razumel slovenski. Od časa do
časa, zlasti če je govornik vzbudil
živahno pritrjevanje med poslušalci,
je prvi razdraženo in nezaupno stilil
v svojega tolmača: »Kaj je rekel, kaj
je rekel?«

V ponedeljek zvečer so doživeli te-
čajniki novo neprijetnost. Na vspe-
njenem konju je prijezdil v Sv. Križ
orožniški stotnik iz Gorice, ki je par-
krat prišel pogledat, najbrže v strahu,
da pripravljajo mladi dijaki protivol-
no revolucijo. Sporočil je dijaštvu u-
kaz, da se po predavanjih ne sme vr-
šiti nikaka debata. In drugi dan se
res tudi ni vršila.

Naravnost ogorčenje je pa vzbudil
nastop orožnikov drugo jutro. Ni jim
bilo dovolj, da so pazili na vsako be-
sedu pri predavanjih, da jih je cela
kopica vedno patrolirala po mestu,
da sta dva skozi špranje iz nasprotne
hiše opazovala prihajajoče in odha-
jajoče vdeležence, še pred božjim
hramom se niso ustavili. Ko so v to-
rek zjutraj šli tečajniki k sv. maši in
pridigji, je šel za njimi v cerkev neki
orožnik, na pragu cerkve je pa stražil
brigadir in z napeto pozornostjo mo-
tril gibe mladih fantov. Ali ni tako
početje bogoskrunstvo?

Ko se je v torek zvečer vršil v dru-
štveni dvorani zaključni večer, je bila
okrog poslopja cela vrsta orožnikov.
Strah ima res velike, toda tudi neum-
ne oči.

Pri opisanih razmerah je naravno,
da je bilo ozačje v Sv. Križu oba
dneva precej vdušno in napeto. Orož-
niki so za najmanjšo stvarco grozili
z aretacijami ter niso bili nasproti di-
jakom posebno uljudni. Padle so od
njihove strani tudi žaljive besede.

Nanizali smo postopanje in ravna-

nje orožništva v Sv. Križu, da široka
javnost izve, v kakem vzdušju in
pod kakimi razmerami se mora naša
učeca se mladež truditi za razširjenje
svojega duševnega obzorja in pople-
menjenje srca.

Na naslov merodajnih oblastnikov
pa moramo dodati nekaj pripomb:

Dijaštvo je svojo obljubo izpolnilo
in ni prišel na tečaj nihče kakor po-
vabljeni dijaki in predavatelji. Bili so
v vsem svojem obnašanju mirni in
dostojni. Zakaj se potem obdaio z de-
setorico orožnikov in se zasledujejo
pri vsakem koraku kakor tolpa nevar-
nih elementov? Ali ni to draženje in
izzivanje, ki bi lahko dovedlo do ža-
lostnih posledic?

Pri predavanjih sta bila vedno nav-
zoča vsaj dva orožnika, od katerih
je znal samo eden slovenski: o nje-
govi sposobnosti slediti socialnim
predavanjem pa opravičeno dvomimo.
Ali se s tako izvestilsko službo ne
odpira pot ovađustvu?

Prepovedati na tečaju debato, je

Kaj se godi po svetu?

Zopet se moramo danes pomuditi
pri »političnem zrakoplovcu« Štefanu
Radiću. Našim bravcem je gotovo
prav dobro znano, da skuša nekdanji
revolucionar iz skrivališča v Prpičevi
palači v Zagrebu zabrisati z novo po-
litiko vse prejšnje svoje početje. Kar
mu je bilo prej po volji in prav, je da-
nes ničvredno in zgorelo; če je bil
poprej na strani Slovencev v borbi za
pravičen sporazum, ne ve danes ka-
ko bi svoje nekdanje zaveznike bolj
oblatil in opsoval. Vse to pa dela mož-
je zato, da prične sebe v ospredje in
da se izkaže hvaležnega svojim prejš-
njim političnim nasprotnikom, da so
mu vse odpustili.

Radićeva fikfakarska politika pa
ne ugaja več niti njegovim nekdanjim
ožjim prijateljem. Vedno večje neza-
dovoljstvo se širi med hrvatskim ra-
zumništvom proti oblastnemu gospo-
du Radiću in njegovi ženi Marenki,
ki je glavna svetovalka svojega
moža.

Podira kar je sezidal.

Zgodovina ne bo mogla utajiti dej-
stva, da je Radić kot voditelj hrvat-
ske seljačke republikanske stranke
združil pod svojo zastavo skoro vse
hrvatsko ljudstvo. Hrvatski duševno-
sti, ki je zelo nacionalno usmerjena,
je ugajalo, da je Radić vedno poudar-
jal hrvatstvo in republikanstvo; z de-
magoškimi praznicami pa je lovil na
svoj med priprosto in neuko selja-
štvo. Veljal je v resnici za narodnega
tribuna.

Ljudstvo mu je slepo verovalo, ker
mu je obljubljial vse mogoče sladkosti
v republiki in se kazal vernemu ljud-
stvu kot z živo vero prešinjien človek,
ki se bori proti pravoslavju in posrb-
ljenju.

Njegovo tribunstvo je pa na mah
končalo, ko je padel pred kolena pred
tistimi, ki jih je še včeraj na križ pri-
bijal. Ljudstvo zlasti kmetstvo, ki je
že po svoji naravi bolj stalno ne more
razumeti takih skokov. Zato je Radi-
ćev »Dom« še danes poln raznih za-
vijanj, da bi se njegovi pristaši in vo-
lenci polagoma privadili izpremembi.

Prijatelji ga zapuščajo.

Še pred Radićevim političnim smrt-
nim skokom je pa že začelo vreti v
poslanskem klubu. Odpor razumni-
kov je še narasel, ko so bili izvoljeni

nezmiselno in ne priča o razumevanju
stvari. Kaj naj si mislijo naši dijaki,
kakšno spoštovanje naj imajo do ta-
kih oblastnikov?

Zasledovati tečajnike v cerkvi, jih
tam nadzirati in poslušati pridigo kot
ogleduh je dejanje, katerega ne mo-
remo zadostno obsoditi. Pero se nam
ustavlja, ko moramo poročati take
stvari in če bi ne vedeli, da zapade-
mo rdečemu svinčniku, bi napisali be-
sedu, ki bi marsikomu še dolgo zve-
tele po ušesih. Toda bodi! Naši čita-
telji si bodo znali že sami napraviti
primerno sodbo.

Vprašamo samo g. nadkomisarja
Diaza: Ali ste, g. nadkomisar, Vi dali
orožništvu navodila? Če ste jih dali
Vi, potem Vam povemo odkrito kakor
ste Vi povedali svoječasno našemu
uredniku odkrito, da ga javite držav-
nemu pravdnštvu, da ste s tem zakri-
vili dejanje, ki Vam ni v čast. Če pa
niste dali Vi navodil, potem poskrbi-
te s svojim vplivom, da dobe krivci
zasluženo plačilo.

Brez dvoma: našim dijakom se je
godila krivica in krivica mora biti
kaznovana.

na Radićevi listi močje odličnih spo-
sobnosti kot so dr. Trumbić, dr. Po-
lić, dr. Bazala, in drugi ki so se s svo-
jimi političnimi in znanstvenimi spo-
sobnostmi proslavili že izven doma-
nih mej. Ti niso mogli trpeti Radiće-
ve oblastnosti s katero je strahoval
svoje kmečke poslance ter iz njih na-
redil le nekake svoje agitatorije.

Zato so se ločili od radićevskih vrst
in začeli odvrčati ljudstvo od Radića,
ki je zatajil svoj dolgoletni program.
Njihova stranka »Hrvatska Zajedni-
ca« sicer ni pognala močnih korenin
v narodu, a jo vodijo zelo razboriti in
brihtni ljudje, ki utegnejo Radićev u-
gled zelo omajati.

Radića so se pa nasitili tudi njegovi
stari borci in veterani. Celu Radićev
prvi pomočnik pri ustanavljanju hr-
vatske republikanske stranke Tomo
Jalžabetić je pustil svojega vodjo, ki
se je prodal. Za Jalžabetićem je šlo
iz Radićevega poslanskega kluba še
deset do dvanaest poslancev. Ti disi-
denti so šli takoj na delo in skušajo
razširiti med Hrvati protiradićevsko
stranko na starem Radićevem pro-
gramu. Del disidentov pa je zato, da
bi se popolnoma zlili s Hrvatsko Za-
jednico. Za enkrat se še niso odločili.
V parlamentu pa bo vsekakor imel
Radić proti sebi kakih 20 hrvatskih
poslancev, ki so bili prei v njegovih
vrstah in ki se bodo odločno borili
proti svojemu nekdanjemu voditelju.

Radićevi tekmeči.

Poleg tega udarca, ki je padel na
predsednika mirotvorne seljačke re-
publike iz lastnih vrst, mora občutiti
Radić tudi vedno bolj široko razpre-
dano gibanje ostalih štirih strank, ki
so zasidrane med hrvatskim naro-
dom.

Hrvatska pučka stranka je pogra-
bila za ugodni trenutek, ko blei in
zahaja Radićeva zvezda med Hrvati,
da si spet pribori izgubljene posto-
janke.

Ravnatoko se je bivši minister Pri-
bićević lotil z vso vnemo dela, da se
med Hrvati uveljavi in zleze nazaj v
sedlo, odkoder ga je zvit Radić pre-
kucnil. Samostojna demokr. stranka
prireja po vsej hrvatski deželi shode,
ki tudi niso Radiću v prid.

V Vojvodini in Sremu so pa skoro
vsi prebivalci včlanjeni v radikalni

stranki. Ko je Radić hotel vreči svoje
mreže tudi med nje, je takoj dobil iz
Beograda od svojih zaveznikov mig-
ljaj, naj se tam nikar ne suče, če se
noče opečti.

Nato je skušal Radić svoje izgube
popraviti med bunjevsko stranko v
Banatu. Toda tudi tukaj mu ni šla
pšenica v klasje, ker so radikalni Bu-
njevcem dosti bolj všeč kot vrtoglavi
Radić.

Vse te stranke in še nekaj majhnih
po vrhu tržejo Hrvate na razne dele.
S pametno politiko bi lahko Štefan
Radić iz vsega hrvatskega ljudstva
zvaril eno enoto. Zda pa si Pašić in
prijatelji mencajo roke, ko vidijo, da
ni njih nasprotnik združen. Radić ni-
ma danes za seboj niti od daleč tako
sklenjenih vrst, kakor jih je imel po-
prej.

Pohod čez Sotlo.

V nedeljo pa si je gospod Radić iz-
bral drugo smer svoje ofenzive. Od-
ločil se je za bojni pohod v Slovenijo.

Tostran Sotle, ki loči Hrvate od
Slovencev se širi prijazna zelena ra-
van okrog ljubkega doljenskega me-
steca Krškega. Radićeve prednje
straže v Sloveniji, bivši poslanec
kmetijske stranke Iv. Puceli in nekda-
nji avtonomist ter republikanec Albin
Prepeluh sta organizirala velikanske
priprave, da se proslavi 352-letnica
mučeniške smrti Matije Gubca, 1573.
so v Zagrebu na Markovem trgu kro-
nali kmečkega kralja in voditelja slo-
venskih in hrvatskih puntarjev z raz-
beljeno krono.

Ta spomin na nekdanje borbe na-
ših prednikov za staro pravdo so iz-
rabili Radićevi agitatorji, da vpeljejo
svojega gospodarja med slovensko
ljudstvo. Poleg romantike in navdu-
šenja pa je treba tudi nekaj koristne-
ga in dobrega, so si dejali v priprav-
ljalnem odboru. In so šli ter s pomo-
čjo doljenske podružnice. »Kmetijske
družbe« priredili na Krškem polju o-
bičajne konjske dirke, ki so se vršile
doslej na Bledu. Okrog in okrog pa
so razpostavili bele šotore, kjer se je
točila rujna kapljica in so se vrteli na
raznih tolsti prešički in mastni pu-
rani.

Ko je bilo vse tako lepo pripravlje-
no, se pripelje na krasnih avtomobi-
lih Štefan Radić, seljački poslanec,
obdan s svojimi ministri.

Naslednik sv. Benedikta.

Sredi bučnega in šumnega vrvenja
ljudskih množic so stopali na govor-
niški oder razni ljudski voditelji in
dajali nove nauke bližnji okolici po-
slušavcev, ki so bili že precej dobre
volje.

Posebno se je odlikoval Albin Pre-
peluh vodja slovenskih »republikan-
cev«, ki je vzkliknil v svojem govoru:
»Delaj in živi!« Mož je hotel vseka-
kor izpremeniti znani rek, ki ga je
dal slavni ustanovitelj benediktinske-
ga reda svojim redovnikom in ki pravi:
»Ora et labora!« (Moli in delaj.)
S tem je pokazal Prepeluh, da je zelo
dobro preštudiral Radićeve izvirne
govore in da jih skuša po svoje do-
seči. Mojster bo moral učenca pohva-
liti.

Drzen napad na slovensko duhovščino.

Ko so učenci povedali kar so se
naučili, je nastopil sam gospod Radić.
Njegov govor je bil živo barven, ka-
kor zelena loka okrog odra. Cela me-
šanica misli in krilatice. Naidalje se je
pa pomudil pri Slovenski ljudski
stranki. Ostro je napadal politiko nje-
nega vodje dr. J. Korošca. Za tem pa
je prešel na slovensko duhovščino in
ji očital, da je med sto duhovniki le
eden dober ali pa nobeden.

Tako kruto ni do danes še nihče žalil enega stanu kot je to storil Radić, ki je pred par meseci še vihtel kadilnico pred jugoslovanskimi škofi. Še celo liberalni dnevniki so z gnušom odbili ta drzni napad na duhovnike.

Ne bomo danes naštevali kdo je stal slovenskemu ljudstvu ob strani ob njegovih najtežjih preskušnjah; kdo ga je rešil z reifeiznovkami in posojilnicami iz rok vaških oderuhov, kdo je privedel slovenski narod do take stopnje izobrazbe; kdo je začel snovati prosvetna društva in se prvi književno udejstvovati. Radić naj le odpre zgodovino in bo bral, da so to bili v prvi vrsti — duhovniki. Imena Slomšek, Krek, Jeglič, Srebrnič in ce-

la dolga vrsta drugih o tem jasno pričajo.

In pri nas? Kdo je primorskemu ljudstvu vodnik, tolažnik in branitelj največjih svetinj. Neupogljivi in značajni duhovniki, ki jih, hvala Bogu, še imamo. Ko so bili najhujši trenutki, je zbežalo razumništvo, ker si ni upalo nekaj pretrpeti. Le zaničevani in oblateni župnik ali kaplan je vztrajal in molil in delal. Ne bomo dalje naštevati!

Slovenska javnost pa je ugotovila, da je bil prvi Radićev bojni krik v Sloveniji sicer oglušujoč, a se je že na Krškem polju razgubil. Če misli Radić na tak način pridobivati za se slovensko ljudstvo se moti. In to je prav.

DNEVNE VESTI.

Osebnosti.

Pred par dnevi se je nudi v Gorici g. župnik Zakrajšek, znani voditelj in organizator Slovencev v Združenih državah ameriških. Vračal se je iz Jugoslavije v svojo novo domovino. Ker je želel obiskati tudi goriške Slovence, se je oglašil v Gorici. Želimo njemu in vsem ameriškim Slovincem, ki so skupno z njim obiskali staro domovino in se sedaj vračajo v novo, srečno pot in jim kličemo: Ne pozabite na nas! — Skoro istočasno z g. Zakrajškom je posetil Gorico znani cerkveni skladatelj in glasbenik g. Stanko Premrl iz Ljubljane, ki biva sedaj na oddihu v St. Vidu pri Vipavi. Oba gospoda sta obiskala tudi naše uredništvo ter si ogledala Zadržno tiskarno. Čudila sta se našemu žilavemu delu in občudovala naš napredek.

Zopet strahovi.

Naše politično oblastvo vidi vsake toliko časa strahove, ki jih ni ali po domače rečeno: sliši travo rasti. Zadnjič, smo pisali o hišni preiskavi pri g. M. Koširju v Gorici, danes moramo poročati o hišni preiskavi, ki so se vršile v zadnjih dneh po okoliških vaseh. V Solkanu so napravili policijski agentje obisk pri g. poslancu Srebrniču in visokošolcu Zavrtniku. Prvemu so odnesli nekaj časopisov in ob postelji vsečo vezeno z napisom: »Dobro jutro, zlato jutro«. Obtežilnega niso našli pri nobenem ničesar. V Podgori in Ločniku so prebrskali stanovanja nekaterih komunistov in baje zaplenili nekaj komunističnih spisov. Po poročilih listov so v Podgori aretirali nekega mladega komunisto. Pri teh preiskavah ne gre za naše somiljenike, vendar moramo izjaviti, da se nam ne zde umestne. S sitnarskimi hišnimi preiskavami se ne ustvarjajo zdrave razmere in se ne pridobi zaupanja

ljudstva. Gospodje oblastniki, zdramite se že vendar enkrat, skrajni čas je že. Zmencajte si oči, prečitajte napis na Srebrničevi vezeni: »Dobro jutro, zlato jutro« in stopite v beli dan, da bodo zginili — prazni strahovi.

Priznanje.

Letošnji poučni tečaj za učiteljstvo pri Sv. Luciji je bil, kakor znano, prepovedan. Radi tega smo bili prisiljeni napisati na naslov bivšega podprefekta Di Sunija oster protest. Zadnji »Učiteljski list« razpravlja o prepovedi tečaja in pravi med drugim:

»O vsej zadevi pa so tudi listi že spregovorili in sicer brez ozira na stranke. Posebno odločen je uvodnik pod naslovom »Izzivanje« v številki od 5. avgusta »Goriške Straže«, za kar smo uredništvu prav hvaležni.«

Novinarsko poštenje.

»Pučki Prijatelj«, glasilo krščansko-socialne Istre, in edinjaška »Istarska Riječ« odnosno njen glavni urednik g. Ivan Stari, so že več časa v ostrem boju. Tržaška »Edinost« mora kot duhovna voditeljica »Istarske Riječi« posegati v ta boj, njena roka pa je tako nesrečna, da kamor prime, tam vse pokvari. Pred dnevi so nekateri istrski seljaki podpisali proti g. Stariju »Poslano«, v katerem so mu očitali razne politične grehe. Ob istem času sta se pa g. Stari in njegov prijatelj Matko Crljenica na nekem avtomobilskem izletu nevarno ponesrečila. »Edinost« je, čeprav ni niti besedice prej objavila o tej nezgodi, lopnila po »Pučkem«, češ, da je pograbil to žalostno priliko za strupene napade na oba omenjena gospoda, »ker menda želi, da bi bila rana še večja« in »da se taka podivjanost čustev mora pričakovati le od pokvarjenih ljudi.« V tem slogu psuje »Edinost« še naprej.

»Pučki Prijatelj« ugotavlja, da ni

nič vedel o nezgodi g. Starega, g. Matko Crljenica pa ni niti z besedico ali namigom omenjen v listu. (To smo tudi mi ugotovili. Uredništvo). Čemu torej izrabljanje nezgode v polemiki, čemu lažljivo podtikanje in surovo pisanje? Pobija se z dokazi, ne pa z demagoško preračunjenimi sredstvi in sklicevanjem na usmiljenje, zlasti še, če je to povrh še lažljivo in svetohlinsko.

O srednješolskih zaupnicah.

Svobodomiselno edinjaško dijaštvo je imelo pred kratkim svoj socialni tečaj po vzgledu svojih krščansko-socialnih tovarišev. Odkrito se veselimo, da se dijaštvo zaveda svojega poslanstva in se skuša poglobljati v načela in uravnavati idejno smer. Na omenjenem sestanku se je pa vse prej godilo kot to. Pozanimali smo se le za neko resolucijo podpisano v korist uredniku »Istarske Riječi« g. Staremu. V tej resoluciji odobrava dijaštvo nekaj akademikov in potem srednješolci in srednješolke (!) njegovo dnevno strankarsko borbo s »Pučkim Prijateljem«.

Obžalujemo tisti del svobodomiselnega dijaštva, ki je v resnični navdušenosti prihitel na zborovanje, a so mu nekateri agitatorji izmaličili dijaški zbor v čisto nekaj drugega. Namesto kulturnih in stanovskih resolucij objavlja »Edinost« eno strankarsko. Kolegi Staremu pa prav nič ne častitamo, da mu pošiljaio kot politiku zaupnice — srednješolci in srednješolke.

Vojna odškodnina.

Pred nedolгим časom smo poročali v našem listu, da je začasno vkinjeno izdajanje vojnoškodninskih obveznic. Sedaj doznavamo, da bo to vkinjenje okoli 7. do 10. septembra prenehalo. Nadalje obveščamo vojne odškodovance, da se tudi konkordati zopet podpisujejo. Kdor je že imel ogled na lico mesta, bo — tako nam poročajo s poučene strani — v kratkem klican k sklepanju konkordata in sicer brez ozira na to, ali spada njegova škoda med rekvizicije ali pa med pravo vojno škodo. Žal samo, da sta pri okrajnem uradu za sklepanje konkordatov, pri katerih gre navadno za zneske pod 25000 lir, samo 2 uradnika. Umevno, da ta dva ne zmoreta še ogromnega dela in se vrši zato sklepanje konkordatov zelo počasi. Večje število sposobnih uradnikov pri tem oddelku, je nujno potrebno.

Čudno postopanje.

V Ajdovščini se je dogodilo. G. Stanko Logar, tamošnji mesar, je naložil rake in jih je dal pripraviti v gostilni Jeras. K zagrizku je povabil tudi svoje prijatelje gg. Antona Slokarja, Ivana Kobala in Ivana Feigela. Kakor znano so raki zelo okusna jed

in spravijo človeka radi v dobro voljo. Tako so postali tudi zgoraj imenovani gospodje nekoliko prešerni in se potem, ko so spraznili skledo, v kateri so bili z vinom politi raki, s tugo v srcu zapeli: »Lepa naša domovina, — nimaš rakov, nimaš vina«! Ajdovsko uho postave je čulo pesem, a nedolžne šale ni razumelo. V veliki vnemi za blagor domovine ali pa iz nasprotstva do domačinov — pritožb v tem pogledu imamo že zelo veliko —, je drugi dan »nevarne zločince« zaprlo in jih ovadilo državno-mu pravdnistvu. Tako sede radi vselega dovtipa štirje znani ajdovski tržani sedaj že skoro teden dni — zaprli so jih zadnji četrtek — v ajdovskih zaporih.

Kako naj označimo tako postopanje? Ali naj protestiramo? Ne! Hujše klofute ajdovskim orožnikom in onim, ki so jim nasedli, vendar nihče ne more prisiliti kakor so si jo »priporili« sami.

Po sporočilu, ki smo je dobili včeraj zjutraj, so bili predvčerajšem pop. izpuščeni iz ajdovskih zaporov vsi imenovani. Zadeva s tem še ni končana.

Tudi ministri padajo v nemilost.

Vsegamogočni tajnik vseh tajnikov Roberto Farinacci je odkril nered v bolonjskem snopu. Izdal je že posebno povelja, da se pride temu v okom. Obenem je pa zapodil iz stranke tudi bivšega pravnega ministra Oviglia, ker ni dovolj »zvest«.

Boj za versko šolo v Nemčiji.

V nedeljo so začeli katoličani iz vseh nemških pokrajin svoje zborovanje v Stuttgartu. Pod predsedstvom bivšega državnega kanclerja dr. Marxa je imela svojo sejo tudi šolska sekcija, kjer so zahtevali nemški katoliški svoboden razvoj šol, torej tudi zasebnih verskih šol. V duhu najvišjega povelja za vsakega vernika »mora služiti Bogu«, zahtevajo, da se odpravi državni monopol na šolstvo; otroci se morajo vzgajati, kakor žele njih katoliški starši.

Iz avstrijskih časov.

V Nemčiji je umrl te dni načelnik generalnega štaba avstroogrške armade general Conrad von Hötzendorf. Znan je bil kot zagrizen sovražnik Slovanov in je bil eden izmed glavnih kovarjev vojne proti Srbiji, ki je potem zanetila svetovni požar.

Hudo prizadeta družina.

Dne 26. avgusta t. l. je umrl vsled razmer, ki smo jih opisali v zadnjem dopisu »Z Tolminkoga«, na Ravnih pri Tolminu posestnik Anton Manfreda, vulgo Miklav. Pred tednom sta mu umrla 2 sina in hči — preostali člani družine ležijo bolni. Pokoini je bil splošno priljubljen v okolici ter je njegova nagla smrt vse globoko potrla. N. p. v miru!

Neobjavljen dokument iz politične prošlosti Primorske.

(Dalje.)

Najmanj obteženi slovenski občini l. 1895. sta bili Štandrež, ki je imel na 4425.39 obč. dohodkov 4133.26 stroškov, brez občinskih doklad in Sovodnje, ki so imele 3933.73 gld. dohodkov in 3442.35 stroškov, brez občinskih doklad. Obe občini sta imeli vendar po 56% šolskih, 24% cestnih in 8% deželnih doklad torej vsaka po 88%, torej vse eno za 8% več, ne glede na ugodno občinsko gospodarstvo, kakor počez vse občine v Furlaniji.

Najmanj obtežena furlanska občina Ruda, ki je imela 6219.82 dohodkov in 6184.44 stroškov brez občinskih doklad in Tapolan, ki je imel 2456.67 gld. doklad, sta imeli po 33% šolskih, prva 10 druga 8% cestnih doklad, obe pa 8% deželni doklad, torej Ruda vseh doklad 51%, Tapolan pa 49%.

Najbolj obtežena slovenska davčna občina Ivangrad nosila je 300% občinskih, 56% šolskih, 38% cestnih in 8% deželni doklad, torej skupaj 402%. Najbolj obtežena furlanska davčna občina St. Martin na Krasu

129%, 80% občinskih, 8% cestnih, 8% deželni, 33% šolskih doklad.

Na prvi pogled se vidi, da odločajo neugodno razmerje šolske in cestne doklade.

Več ali manj ogromne doklade za občinske potrebe po slovenskih občinah povzročajo zlasti bolnišnični troški in troški za občinske poti in dela v roboti. Prebivalci občin in krajev od koder zbog velike revščine ljudstvo hodi po svetu na delo, in ki so navadno skaloviti in gorati, pokoriti se morajo dvojno s tem, da morajo zalagati obolele soobčane po velikih mestih in skrbeti za dovozne poti k cestam, ki vodijo od trgovskega središča, brez najmanjše pomoči iz deželnega zaloga ali mestnih središč.

Pogled na davčno razmerje po občinah in okrajih in na različne dejanske okoliščine vsakogar, ki se je kolikaj pečal za upravnimi zadevami in tudi preprostega človeka zdravega vsakdanjega razuma, na mah prepriča, da tiči pravi vzrok žalostnega gospodarskega položaja občin v zanemarljivi deželni upravi.

Po § 86 občinskega reda od 7. aprila 1864. št. 8 deželni zbor čuje po svojem odboru, da se zakladno premoženje posameznih občin in zavodov ohrani neprikrajšano. Ako sta deželni

odbor in zbor vestno izvrševala določila tega zakona, nista mogla dopustiti, da se doklada na zgolj zemljiščni davek tako ogromno množi in skuplja. Deželni odbor in ž njim deželni zbor pa se nista zmenila pod vodstvom italijanske večine in deželnega glavarja iz njih srede ne le zato, da bi se občine ne preoblagalo s troški, ki gredo pravzaprav skupni kronovini, marveč je popolnoma spregledaval, kako občinski zastopi gospodarijo z dovoljenimi, visokimi dokladi, kam obračajo zakladno premoženje. Italijanska večina in deželni glavar sedaj, ko se jim odpira žalostno gospodarsko stanje slovenskih občin, seveda kažejo na to, da so slovenski župani slabo gospodarili s poverjenim imetjem, odklanjajo od sebe vsako odgovornost, a niti nočejo videti, da sta ona italijanska večina, on deželni glavar, prepričala celo nameščenje deželnega tajnika-pravnika — edino le iz skoro nepojmljivega razloga — da bi mogel biti le-ta Slovenec po rodu in mišljenju. Več nego 20 let je deželni urad kronovine Goriško-Gradišanske brez tajnika. Njega mesto je sistemizirano, plača stavičena v vsakoletni proračun. 100 občin slovenske, 38 furlanske in mesto Gorica mešane narodnosti pač neobhodno za-

hteva s talno, delavno pravniško moč. Brez te ni mogoče reševati vsakoletnih 139 proračunov in računov, množičnih vlog v samoupravnih zadevah in kakih načrtov o razdelitvi občinskega skupnega nepremakljivega premoženja, ni mogoče nadzirati redno občinsko gospodarstvo. Odbornikom italijanske večine odkazano je 38 furlanskih občin, mesto Gorica in štirje cestni odbori, slovenski manjšini 100 slovenskih občin in 8 cestnih odborov. Razdelitve občinskih pašnikov padajo zgolj na slovansko stran. Od 6 do 6 let menjajoči se deželni odborniki ne morejo tega dela v istini zmagovati, ker delo po sebi zahteva eno stalno upravno moč. In da je to neovrgljivo, pove naj le površni pogled na gospodarstvo nekaterih posebnih gorskih občin. Računi občine Bovec so bili nerešeni od l. 1878. do 1886. in županstvo je moralo ponovno prositi, da se mu sploh spisi vrnejo. V občini Breginji je gospodoval župan Kadenaro dvajset let do 1893. po omejenih svoji volji, dokler ga ni končno zadela kazen treh let težke ječe, radi poverjenja. V občini Žagi je komaj danes po 10. letih na čistem, kam je prišel znesek 500 gld. darovan po Njega Veličanstvu za šolske namene.

Rnjiževnost in umetnost.

Slovenska umetnost.

Znana umetnika brata Fran in Tone Kralj, ki sta med Slovenci povzročila pravo umetniško revolucijo, sta zopet razstavila svoja najnovejša dela. Od 23. avgusta do 9. septembra je odprta njuna umetniška razstava v Akademskem domu v Ljubljani. Umetniško stremenje in dejavnost obeh bratov-umetnikov se vedno bolj stopnjuje. Naši ljudje bodo imeli priliko občudovati njuno pristno slovensko umetnost, obogateno s tuji pridobitvami v letošnjih knjigah goriške Mohorjeve družbe. Naša književna matica bo na ta hvalevredni način posredovala pravo umetnost v najširše narodove plasti.

Nova knjiga.

V založbi Tiskovne zadruge v Ljubljani je izšla pravkar knjiga »Potop«. Roman je zajet iz poljske zgodovine in preveden v mnogo jezikov. Spisal

ga je najslavnejši poljski romanopisec Henrik Sienkiewicz. Prevod je oskrbel dr. Rudolf Molé. Delo izhaja v dvojnih snopičih; cena s poštnino je 25 dinarjev.

Slava našega rodu.

Znani leposlovni ocenjevalec Urbanaz Umberto je napisal pred kratkim v tržaškem »Piccolu« vsebino in svoje misli o veliki pesnitvi žaligrji »Veroniki Deseniški« našega pesnika Otona Župančiča. Izraža se o tej slovenski tragediji zelo pohvalno. Uvodoma pravi, da je v žalostno prošlost slovenskega naroda, ki je imel v Matiji Gubcu svojega kralja, posijal solnčni pramenček, ki je pa naglo zginil. To je bilo takrat, ko so celjski grofje sanjali o mogočnem slovenskem kraljestvu.

Tistim, ki ne vedo drugega o nas povedati kot, da smo barbarsko in pastirsko plemo, priporočamo, naj si preberejo ta članek.

Kaj je novega na deželi?

Vogersko.

V nedeljo dne 23. t. m. sem šel na Vogersko, da tudi tam vidim »Poslednjega moža«, podanega od igralcev tamkajšnjega društva »Lijak«. Nisem nikak kritik, rad pa obiskujem tudi prireditve podeželskih odrov. Omenim naj samo, da imenovana prireditev ni nudila navzočemu občinstvu nikakega užitka. Nočem se spuščati v podrobnosti, povem naj edino to, kar je čutilo mnogo mojih soudeležencev. Igra je bila podobna kinematografskemu filmu, ker videti je bilo samo kretnje igralcev po odru, a razumeti ni bilo niti eno desetinko izgovorjave. Kriv je bil temu v prvi vrsti na tla položeni pod, po katerem je navzoče občinstvo neprenehoma hodilo sem in tja ter s tem povzročalo ropot. Kot je že povsod po deželi večinoma navada, da se navzoče občinstvo smeje in pogovarja med igro, je bilo tudi na Vogerskem in sicer v dvakratni meri. Voditelji bi morali skrbeti za red in mir, posebno bi morali paziti na otroke — pa teh voditeljev ni bilo videti. Dajali so še celo sami slab vzgled, ker je pismonoša šaliive pošte neprenehoma med prireditvijo tekal sem in tja, klical naslovience na glas, enkrat šel celo na oder in od tam »zjalk« po navzočem občinstvu, če bi morda opazil ono osebo, ki jo je iskal. Gostilničar bi tudi lahko z njegovimi »pašaretami« prišel med navzoče občinstvo samo med odmor. Oder je bil podoben bivšem avstrijskemu »unterstanu«. Če že društvo »Lijak« nima zadostnih denarnih sredstev za nabavo boljšega odra, bi pa morala za to poskrbeti »Zveza prosvetnih društev«, kjer je imenovano društvo včlanjeno. V »Edinosti« je »Zveza« neznana program za prireditve, a poskrbela ni, da bi bila to res prireditve. Tudi tu ni bilo videti nič goriške gospode. Če vas podeželsko ljudstvo obiskuje v Trg. domu, zakaj vi to ne vračate z vašimi obiski podeželskih iger?

»Prvačka banda« pa se je jezila, ko se je pel kuplet »Anka in pa Janko«, da naj gredo iz odra, da jih oni nadomestijo s svojo »ta šestnaisto«. — Tisti nesrečni ples mora biti tudi pri kulturnih prireditvah. Ali ni dovolj, da so v nedeljo plesarili po vseh koncih in krajih? Tudi kulturno društvo se je moralo tega poslužiti, meneč, da s tem zvaži več občinstva k prireditvi. Žalostna bo naša usoda, če bode s plesom vabili ljudstvo h kulturnim prireditvam. Če bi na Vogerskem v nedeljo ne bilo plesa, bi tudi po tleh ne bilo poda, ki je povzročal ropot med igro. Na ta način torej nudi »Zveza prosvetnih društev« pomoč pri njej včlanjenim društvom.

Opatjeselo.

Po dolgem čakanju in obotavljanju je oblastvo vendar razpisalo občinske volitve. Vršile se bodo v nedeljo dne 13. septembra. Upamo, da bodo naši volilci toliko trezni in pametni, da bodo izvolili v občinski zastop prave moze, ki bodo znali spraviti zavoženi

občinski voz zopet na pravi tir. Delo ne bo lahko, to vemo. Rane, ki nam jih je zasekala zlasti doba komisarjevanja, so tako težke, da jih ne bo lahko ozdraviti. Združimo se tedaj vsi, ki nam je gospodarski prosep naše občine pri srcu in preprečimo, da bi se naša občina vsled nesmotrne in nesposobne uprave potopila v dolgovih. Može in fantje na noge!

Vedrijan.

Dne 23. t. m. je neizprosna smrt pokosila Amalijo Vuga v njeni najlepši dobi 35tih let. Zapušča 4 male otročiče, od katerih ima najmlajši sinček 10 dni. Bila je skrbna gospodinja, dobra mati in vzorna krščanska žena. Še nebo se je razljutilo ob njeni smrti, a ona ni več slišala žalujočega moža in jokajočih malčkov. Mirno je spala in ni videla bolečih src. Toda upanje tolaži zapuščene, da se enkrat vidijo nad zvezdami. Kako je bila pokojnica priljubljena, je pokazal njen pogreb. N. p. v m.!

Podsabotin.

Iz naše vasice se redko kdaj oglašimo, javnost morda misli, da smo zaspali. Temu pač ni tako. Društveno življenje je še vedno v dobrem stanju, čeravno javno ne deluje. Zato je pa v društveni sobi bolj živahno. Pretekli mesec je bil med nami bogoslovec g. Albin Martinčič. Naučil nas je nekaj lepih pesmic, ali žalibog da nas je moral tako hitro zapustiti. Iskreno se mu zahvaljujemo za njegov trud in požrtvovalnost in upamo, da nas bo še kdaj obiskal. Preteklo nedeljo je bil pri nas g. Polde Kemperle, ki je imel predavanje o kulturnem življenju. Veseli smo bili, da se je toliko potrudil in nas tako lepo podučil, za kar se mu srčno zahvaljujemo. Odkar imamo društvo, imamo priliko, da slišimo marsikatero nauke pri predavanjih. Vsak zaveden fant ali dekle mora biti vesel društva, ker le tukaj dobi potrebne nauke in razvedrilo.

Kal-Koritnica pri Bovcu.

V nedeljo dne 30. t. m. ob 3½ popoldne priredi tukajšnje prosvetno društvo »Zlatorog« veselico. Na sporedu je igrokaz: »Županova Micka« in burka iz vojaškega življenja: »Kakoršen gospod tak sluga«. V slučaju slabega vremena se prireditve prenese.

Male Žablje.

Menda nobena vas v vipavski dolini ni tako napredna, kot so Male Žablje. Privatni plesi se vršijo v znani gostilni pod Rebrom vsako nedeljo. Pred nekaj dnevi so hoteli prirediti javen ples, a ga je županstvo prepovedalo. Seveda so se slišale potem hude pritožbe od strani rdečih čez gospoda župana in čez našega dobrega župnika.

Vzgoja mladine se vrši v enakem duhu. Starši sploh ne gledajo več svojih otrok in nekateri celo hvalijo nerednost prerazposajene mladine, katera že po šolski dobi trumoma poseča plesišča. Razumljivo je tedaj, da taka mladina ni za društveno življenje in tako ni čuda, da je naše pro-

svetno društvo tako osamljeno. Ljudje bi pač posečali naše prireditve, kakor se je to zadnjič pokazalo, toda za krepko društveno delo je naše ljudstvo preveč malomarno. Kam pridemo po tej poti ve vsakdo. — Od društva pa pričakujemo zopet kake prireditve.

Cerovo.

Čudne reči se godijo pri nas. Ko so vezali »snop« (ustanavljali fašistovsko stranko) je neki domačin gromovito govoril o narodni milici in o marsičem drugem. Dajal je tudi tako sladke obljube tistim, ki se vpišejo, da je res nekatere omanil in se mu je posrečilo skrpućati tisto reč. »Snop« pa je bil že od vsega početka gnil. V zadnjem času se je spet pojavil v njem hud spor, ki se je pa že prej od časa do časa pokazal. Predi časom se je pod pritiskom nekega goriškega gospoda z nemškim imenom in nekrščansko vero vršil drugi občni zbor, h kateremu je vabil ljudi občinski sluga z italijanskimi vabili, katerih ni nihče razumel. Člani, ki jim je še ostalo nekaj pameti so proti temu protestirali in zabavljali čez »capote«. Na tem slavnem občnem zboru je neki Pellegri obljubljal kar 15 slovenskih poslancev in še več slovenskih šol kot pod prejšnjo vlado. Res, zlati časi bodo prišli. Toda naše ljudstvo dobro ve, koliko sme dati na take besede, ker ima bridke izkušnje. Zato naj se raje taki gospodje nikar ne mučijo s takimi govori.

Prvačina.

V nedeljo 30. t. m. točno ob 4. uri pop. priredi tukajšnji »Dramatični krožek« veliko veselico v prostorih gledališke dvorane, ki bo po vsem preurejena za obrambo proti vročini. Na sporedu je več pevskih točk naših najboljših skladateljev in igra »Mladí gozdar«, ki bo prvič na odru.

Idrijske novice.

Učiteljstvo.

Izmed vseh stanov v našem mestu je danes gotovo učiteljski stan v največji krizi. Šola je bila dosedaj rudniška, sedaj se je pa isti otrešel in jo je navalil na rame občine.

Takrat ko je rudnik plačeval res lepe svote občinskih doklad in lahko vzdrževal tudi šolo in sicer prav luksurijsno. Bil je nastavljenih lepo število učiteljev, vsi kot rudniški uradniki z vsemi pravicami in tudi z vsemi ugodnostmi. Imeli so rudniška stanovanja, na razpolago so jim bili vozovi, dobivali so drva, delavce itd. — Sedaj se je rudnik otrešel plačevanja vsakoršnih davkov. Kot državno podjetje ne plačuje državnih davkov. Zelo dvomljivo je, če je s tem rudnik res prost tudi vseh občinskih doklad? No pa s tem si dosedanji upravitelji občine niso belili glave! — Zato pa ker je prost vseh drugih bremen, se je otrešel še šole!!! Ali je to lepo in dobro, o tem se danes vzdržimo vsake pripombe. Gotovo je, da bi bil moral v zadnjih letih rudnik več učiteljev stalno nastaviti in je to tudi obljubil, a potem ni izpolnil. 7. oktobra 1923. je izšel kraljevi cdlok št. 2186, katerega čl. 5 določa, da sprejme učiteljstvo z naslednjim mesecem svoje prejemke za nazaj, do čim so dobivali do takrat iste za naprej. Da ne ostanejo prizadeti en mesec brez plače, naj se nakaže plača za november prvega in zadnjega v mesecu. Tako se je povsod tudi zgodilo. Vsi učitelji so dobili v novembru dvojni mesečni plačo, samo v Idriji so dobivali provizorični učiteljski plačo do konca šolskega leta v naprej, sedaj o počitnicah sploh ne dobijo niti stotinke plače, s prihodnjim šolskim letom jih namerava plačati šolska uprava za nazaj.

Kdo jim bo izplačal pa po kraljevem odloku določeno drugo mesečno plačo za november??? To in še marsikaj je zagrešil rudnik nad učiteljstvom in šolo z ozirom na to, da se je bo otrešel. Sedaj prehaja šola v občinsko upravo. Šolsko skrbništvo v Trstu je mnenja, da je v Idriji najmanj 10 učnih moči preveč. Treba jih bo odsloviti in prestaviti Bog ve kam!

Te dni se vršijo pismene izkušnje za stalno nastavljenje provizoričnih učiteljev, katerih so se vdeležili razen enega vsi naši provizorični učitelji.

Radovedni smo, če se bodo dose danje krivice tudi tu nadaljevale. Upamo, da bo vendar enkrat zmagala pravica! Tako stoji naše učiteljstvo na razpotju in gleda z žalostjo svojo preteklost in z grankostjo v negotovo prihodnost.

»Resnica«

Franca Poljanca o preklicanih občinskih volitvah v Idriji je bila vzrok marsikaki pikri opazki. Na vsej stvari je najlepše to, da nihče neve ali je kaj resnice na tem ali nič. Sai se članek začne: »Na tem ni nič, ali je res ali ne;« — glavno je pač, da se nekaj pove!

Še dosti bolj pogrešen je konec članka. Sai v očeh zmernih in pametnih mož padajo psovke vedno na tistega nazaj, ki jih izreka. Sicer pa je besedičenja (po idrijsko: »playder«) že itak preveč.

Vojna škoda in vojne rekvizicije v novih pokrajinah.

Iz Rima smo prejeli o tem vprašanju sledeče sporočilo:

»Znano je, kako je bilo urejeno vprašanje vojne škode avstrijskih vojnih rekvizicij z dogovorom od 6. aprila 1922. med Italijo, Avstrijo in Ogrsko. Izvršitev tega dogovora je odredil kr. odlok-zakon od 13. dec. 1923. št. 3156. Bil je v dogovoru veliko nejasnosti in spornih točk, ki so povzročile velik ugovorov. Radi pomanjkanja pravilnika k temu odloku-zakonu je ostalo mnogo vprašanj nerešenih. Danes je gotovo, da bo tozadevni pravilnik objavljen v prvi polovici meseca septembra.

Razglasitev pravilnika se je zakasnila zaradi spremembe finančnega ministra. Novi finančni minister Volpi se je hotel osebno poučiti o tem vprašanju in je imel mnogo razgovorov s strokovnjaki, ki so sodelovali pri sklepanju dogovora. Zasluga kom. Brocchija je, če so bila gotova vprašanja rešena v korist državljanov v novih pokrajinah.

Ni izključeno, da bo izšel novi odlok, ki bo uredil gotova tozadevna vprašanja.

Prizadeti smejo biti gotovi, da je vsa zadeva dobro proučena ter da se bo tako uredila, da bodo obvarovani interesi državljanov in tudi najvišji interesi države.

Iz članka, ki smo ga napisali v zadnji številki »Goriške Straže« in iz današnjega sporočila vidimo, kako zelo je bila potrebna borba Kmetko-delavske zveze v tem vprašanju. Vidimo pa tudi, da je bila naša odločna borba edino pravilna in tudi uspešna. Samo ena zahteva Kmetko-delavske zveze na velikih zborovanih vojnih oškodovancev, ki jih je sklicala, je ostala do danes še neizpolnjena. Neizpolnjena je naša zahteva, da se morajo namreč tudi vse še nerešene vojno-odškodninske prošnje reševati v smislu vojno-odškodninskega zakona, ne oziraje se na dogovor. Če ne bo pravilnik ugodil tej naši zahtevi, potem nas čaka v tem še težka borba. Prepričani smo namreč, da mora obveljati glede pojmovanja vojnih davčev, oziroma rekvizicij odredba, ki jo je izdal senator Galata že l. 1920. in ki se je pri reševanju vojno-odškodninskih prošenj od takrat tudi uvaževala.

Dr. J. Bitežnik.

Pozor!
Naša zavarovalnica
'L'UNION'
— Gorica —
se je preselila s svojim
uradom
v Via Barzellini št. 2
I nadstropje.

Zanimivosti.

Vojna s plini.

Na konferenci za trgovino z orožjem v Ženevi, ki se je vršila pred časom je ameriški senator Burton zahteval, naj se prepove sploh vse kemično orožje, v prvi vrsti strupeni plini. Nemci so bili tudi za to. Časopisi, ki so objavljali te vesti so že peli slavo prihajajoči dobi človečanstva, ko bodo prenehale splošne morije. Ali ni bilo veselje prehitro? Edino ena rešitev je: razorožite v Ženevi duha!

Splošno mnenje vlada, da so strupeni plini šele v svetovni vojni prišli na dan. Že stari Kitajci in Mongoli ter Peruanci v Ameriki so rabili v vojni »smrdljive lonce« napolnjene s kako smrdljivo tvarino. Za življenje in zdravje pa niso bili nevarni. Šele v 16. in 17. veku so iznašli »strupene« kroglice, ki niso le omamljale, ampak razširjale tudi razne bolezni, ker so bile deloma napolnjene z bakterijami. Neka stara srednjeveška knjiga »Ars magna artilleriae« jih opisuje. V naši dobi so seveda to strahovito orožje še bolj izpopolnili v Nemčiji, še bolj pa v Ameriki.

Po poročilih ameriške kemijske družbe razpolaga generalni štab ameriške armade z 10 vrstami najhujših plinov, ki jih ne vstavi nobena maska. Zato so začeli izdelovati posebne maske, ki so pa dvajsetkrat dražje od dosedanjih. Prihodnja vojna bo torej stala neprimeroma več. Zmagal bo pa tisti, ki bo imel hujše strupe. Zato kličejo nemški profesorji svojim dijakom: »Pojdite v kemične laboratorije, če hočete rešiti domovino!«

Londonska skrivnost.

V najbolj elegantnem delu angleške prestolnice vzbujajo že več kot eno desetletje neka elegantna palača grozo vseh mimoidočih. Okna v razkošnem prvem nadstropju so odprta, zavese odmaknjene tako, da se vidi sijajna miza in na njej ostanki bogate pojedine. Sosedje so že naprosili javna oblastva, naj bi vdrla policija v skrivnostni dom, a ta so izjavila, da ni tam nič takega, kar bi bilo v navskrižju s postavo. Posebno, ker dobiva davčna oblast visoke davke od te palače.

Drzen mornar.

Kanadski oficir Smith se je spustil iz Napolja v lahkem čolnu na odprto morje z namenom, da preplave Sredozemsko morje, Atlantski ocean in Baltičsko morje ter pristané v Lenin gradu, nekdanjem Petrogradu. Če mu ta drzen poskus uspe, dobi 400 tisoč lir nagrade.

Draga snov.

Ena izmed najdražjih snovi na svetu je bil dozdaj radij, ki so ga uporabljali zlasti pri zdravljenju žleznega raka. Na novo odkrita snov radon, ki učinkuje še bolj kot radij, je pa neprimerno dražja. Ena unca radona stane okrog 150 milijonov lir!

Največja globina morja.

Japonci so po potresu (1. sept. 1923) merili morje ob obali. Ob 34° 17' sev. širine in 141° 16' vzh. d. so našli globino 32550 angleških čevljev = 9921 metrov. Doslej je bila zaznamovana kot najgloblja globina ob vzhodni obali otoka Mindanao v Filipinskem otočju.

Železnice.

Na koncu l. 1924. je bilo na zemlji 1.192.550 km železnic. V Ameriki jih je več kot polovica, 698.000. v Evropi 368.000, v Aziji 125.000, v Afriki 51.000, ostale v Avstraliji in na New Zealandu. Ker pa govorijo druge statistike o 1.200.000 km že l. 1920., gotovo tu niso vpoštevane ozkotirne proge.

Miljarda.

Neki potrpežljivi Amerikanec je izračunal, da bi moral šteti 7937 dni ali 21 let in 9 mesecev, če bi hotel došteti do ene milijarde. Komur jeziček dobro miga, došteje v 1 minuti do 140; na dan torej do 126.000, če vzamemo, da šteje neprestano po 15 ur dnevno.

Železnica pod beneškimi lagunami.

Da ohranijo Benetkam njih zgodovinski značaj in odstranijo s kanalov motorne čolne in parnike, so si zamislili železnico, ki bo prevzela ves večji promet in bo izpeljana pod lagunami. Služila bo osebnemu in tovarnemu prometu. Začela se bo pri postaji Mestre, bo šla pozneje pod Canal Grande itd. ter bo končala na znanem otoku Lido. Dolga bo 11.88 km, v začetku bo enotirna nato dvotirna. Vsa vožnja od Mestre do otoka Lido bo trajala 31 minut, postaj bo 17. Gradbena doba je preračunjena na pet let, stroški na 105 milijonov lir. Vlaki bodo vozili na tri minute in bodo prepeljali že v prvem obratnem letu lahko 24 milijonov potnikov.

Koliko »tet«.

V Nemčiji je 62 in pol milijona prebivalcev; med temi je 32 milijonov in 300.000 žensk. Pred vojno je prišlo na 1000 moških 1029 žensk, zdaj pa kar 1074. V skoro vseh večjih nemških mestih je po 9.000 žensk več kot moških. Revicel!

Spitzbergi - norveški.

Spitzberško otočje v severnem Lednem morju je Norveška danes zasedla in proglasila za svoje ozemlje. Na teh otokih je precej premogovnikov, ob obali pa dobro razvit ribji lov.

Utopljenici.

Po neki statistiki je dognano, da se na svetu vsako leto vtopi v vodi 80 tisoč ljudi. To število bi se zelo zmanjšalo, če bi ljudje znali bolj plavati. Zato je pruska vlada izdala zakon, da se morajo po šolah učiti dečki in deklice plavanja. Tudi na Dunaju imajo posebne tečaje za plavanje in reševanje vtopljenčev.

Malo takih.

V Ameriki je pred nedavnim umrl bogat trgovec. Vse svoje premoženje v znesku 740.000 dolarjev je zapustil svojim uslužbencem. Najbolj prijetno je bil pa iznenaden 19letni vaienec, ki je bil komaj štiri mesece v službi in je zdaj dobil dedščino 20.000 dolarjev.

Listnica uredništva.

Sedlo: Hvala za dopis. Z Vašo grajo se popolnoma strinjamo. Ker se pa bojimo, da bi priobčitev dopisa razmere najbrže še poslabšala, smo ga oddali »Prosvetni zvezi«.

Valuta.

Dne 27. avgusta si dobil:

za 100 franc. frankov	129 20 do 129 60	Lir
za 100 belg. frankov	120.— do 122.—	Lir
za 100 švic. frankov	516.— do 518.—	Lir
za 100 češ.-slov. kron	78.75 do 79.50	Lir
za 1 zlato marko	6.30 do 6.40	Lir
za 100 dinarjev	47.25 do 47.75	Lir
za 1 šterling	129.20 do 129.50	Lir
za 1 dolar	26.50 do 26.65	Lir
Novci po 20 frankov	103.— do 106.—	Lir
za 100 avst. kron	0.0375 do 0.0385	Lir

Beneške obligacije.

Dne 27. avgusta: Srednji kurs L. 71.90.

Stavbeno društvo v Biljah

r. z. z. o. j.

javlja, da se bo vršil

občni zbor

v nedeljo, dne 13. septembra t. l. ob 10. uri predpoldne v društveni pisarni.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Sklepanje o računskem zaključku 1924.
4. Sklepanje o likvidaciji zadruga.
5. Volitev zadrughnih voditeljev ali likvidatorjev.
6. Slučajnosti.

§ 19. zadrughnih pravil: Občni zbor se smatra kot sklepčen v prvem sklicanju, ako sta navzoči najmanj dve tretjini članov. V drugem sklicanju je sklepčen pri vsakem številu navzočih članov.

ODBOR.

NAŠLA SE JE vrečica z zrnjem. Kdor jo je zgubil, naj se zglaš pri Ivanu Kocina, Medana 21 Dobrovo.

STAREJŠEGA MOŽA Z ŽENO BREZ OTROK iščemo kot hišnika. Stanovanje prosto, odškodnina po dogovoru. Zglasiti se je pri Prosvetni Zvezi, Corso Verdi 37. pritličje v četrtki dopoldan.

DOBRO IDOČA TRGOVINA s hišo se proda ali odda v najem radi družinskih razmer. Pri hiši je obzidano dvorišče z vodnjakom, vrt, vinograd in njiva; vse ob glavni cesti. Zglasiti se je na Gorjanskem št. 22.

NA PRODAJ JE 1 stara viola in star violin ter puška dvocevka »Fortegione«, kalib. 12 pri Karlu Prinčiču (Karlinč), Kozana 112.

LEPO POSESTVO z dvema novima hišama ob državni cesti, pripravnima za vsako obrt; z lepimi travniki in njivami v prav lepem kraju se proda pod ugodnimi pogoji. Več pri upravnistvu »Straže«!

MED kupi v vsaki množini tudi v panjih Žnidaršič & C. o v Bistrici. (Prov. del Carnaro). Pošljite vzorec.

PRI UPRAVI »Goriške Straže« je na prodaj časopisni papir.

VINARSKA ZVEZA

v Gorici

naznanja, da se je preselila s svojo zalogo vina v ulico Formica šte. 1. tik Piazza Corno.

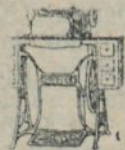
Röntgenologični zavod

za zdravljenje in diagnostiko

primarija **Dr. A. DE FIORI**

v GORICI, CORSO VITT. EM. III. št. 14

SPREJEMA OD 9 - 12 IN 2 - 4

„Mundlos“ šivalni stroji
„Göricke“ dvokolesa, motorini „Fian“
belgijske puške se vdobe le pri
Josipu Kerševaniju-Gorica

Piazza Cavour št. 9

Mehanična delavnica, Piazza Cavour šte. 5.

Lloyd Sabaud.

Prihodnje vožnje:

v Severno Ameriko:

veliki brzoparniki:

Conte Verde» 22. 9. 1925.

Iz Genove v Njujork v 9. dneh;

v Južno Ameriko:

»Principessa Giovanna« 2. 9. 1925.

»Principe di Udine« 16. 9. 1925.

Iz Genove v Buones Aires 19 dni.

v Avstralijo:

»Re d'Italia« 31. avgusta 1925.

Informacije daje in sprejema prednaročila na vozne listke zastopnik

F. Rosich, Gorica,
Via Contavalle št. 4.

Dr. Rosato — Idrija

zdravnik — kirurg in zdravnik za porode, bivši asistent glavne bolnice Regina Elena v Trstu.

Ordinira: od 10-11 v zobotehničnem ateljeju, — od 2-3 v svojem zasebnem stanovanju vsako sredo od 9-11 ure v Spodnji Idriji.

V. Ljubljanski vzorčni velesejem

od 29. avgusta do 8. septembra 1925.

Za nakup vstopnice, ki stane Din. 50 in daje kupcu pravico do znižanega jugoslovenskega konzularnega vizuma za Din. 20, kakor tudi 30 odstotni popust na italijanskih in 50 odstotni popust na jugoslovenskih železnicah obrnite se do komisarja sejma za Italijo Jos. Čehovina v Trstu, Viale XX Settembre 65 I. — NB. Za one obiskovalce, ki stanujejo izven Trsta, bo poskrbel omenjeni komisar uradnim potom jugoslovenski konzularni vizum. V ta namen naj se mu dostavi potni list skupno z zneskom Din. 50 za vstopnico, Din. 20 za konzularni vizum in Lir 5 za poštno in režijske stroške.

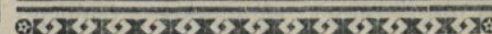
ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

špecialist za ustne in zobne bolezni, ordinira

v GORICI na Travniku 5/II.

od 9. do 12. in od 3. do 5.

Ljubljanska posojilnica

r. z. z. o. z. v LJUBLJANI

Mestni trg šte. 6.

Hranilne vloge na knjižnice in tekoči račun

obrestuje najugodneje

Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbe in proti dobremu poroštvu